Basis-toespraak CDA-fractievoorzitter B. de Vries op partijraad 15 juli 1989 in 't Spant te Bussum

Embargo tot moment van uitspreken

Wij beslissen vandaag over de combinatie van beleid en mensen, die gestalte moet geven aan de christen-democratische politiek in de eerste helft van de jaren negentig. Deze partijraad staat dus in het teken van de toekomst.

Met een open oog voor de nieuwe mogelijkheden en problemen die zich aandienen willen wij verder met Ruud Lubbers verantwoord voortbouwen op basis van wat in de achter ons liggende jaren tot stand is gebracht.

Daarbij is er geen reden tot somberheid. Op de drempel van de jaren negentig ziet de wereld er in veel opzichten boeiender en bemoedigender uit dan tien jaar geleden.

Vooral in Europa zijn de ontwikkelingen hoopvol. Tien jaar geleden werd het NAVO-dubbelbeslult genomen om - als antwoord op het snel groeiende aantal SS 20's - ook in West-Europa - zo nodig - een nieuwe generatie middellange afstands- wapens te plaatsen.

Oost-Europa leek toen nog een gesloten ideologisch en politiek machtsblok, waar traagheid het belangrijkste kenmerk van veranderingen was.

Op de drempel van de jaren negentig is de situatie grondig veranderd.

Er is een akkoord bereikt om alle middellange afstandswapens in Oost en West op te ruimen. De perspectieven voor verdere wapenbeheersingsakkoorden zijn gunstig.

Soms lijken de rollen zelfs compleet omgekeerd. Gorbatsjov is in sommige West-Europese landen haast net zo populair als Bush in Polen en Hongarije.

Vooral in die laatste twee landen vinden

veranderingen plaats, die wij tien jaar geleden niet voor mogelijk hielden.

Heel aangrijpend werd dat deze week zichtbaar in Hongarije, waar president Bush met de nieuwe Hongaarse leiders sprak over diepgaande politieke en economische hervormingen op vrijwel hetzelfde moment dat de oude leider Janos Kader ten grave werd gedragen.

Niet alleen de Amerikanen, maar ook en vooral de West-Europeanen zullen de nieuwe ontwikkelingen in deze Oost- Europese landen moeten ondersteunen. Europa is ons continent.

Economisch zullen deze landen het vooral moeten hebben van het aanhalen van de banden met de Europese Gemeenschap.
Hij zijn het ook, die het meest gebaat zijn bij harmonieuze verhoudingen tussen de volken van Oost en West Europa.
Wij zullen ons er daarbij van bewust moeten zijn, dat het gaat om veranderingsprocessen, die erop gericht zijn de structuur van de politieke, maatschappelijke en economische systemen tot in de kern te hervormen.
Zulke processen kunnen gemakkelijk samengaan met crisisverschijnselen, die de verhoudingen in de overgangsfase niet stabieler, maar juist instabieler maken. Ons beleid zal er daarom niet op gericht moeten zijn die instabiliteit te vergroten, maar om de hervormers te bemoedigen en te ondersteunen op een manier die ook door diegenen die nog gewonnen moeten worden voor de hervormingen als constructief en positief wordt ervaren.
Een goede coördinatie tussen het Amerikaanse en Europese beleid is daarbij van groot belang. Het is daarom terecht, dat president Bush aan dat onderwerp volop aandacht besteedt in de gesprekken, die hij deze week voert met een aantal Europese regeringsleiders.
En ik ga er vanuit dat dat ook één van de onderwerpen is op de agenda voor het bezoek van president Bush aan het begin van de volgende week aan onze ministerpresident Lubbers.
Ook de toekomst van West-Europa zelf -
meer In het bijzonder de Europese Gemeenschap - ziet er op de drempel van de jaren negentig bemoedigend uit.
Het proces van Europese eenwording is in een nieuwe versnelling gekomen.
In economisch opzicht is Europa vitaler geworden. Tegelijk is het besef gegroeid, dat die economische kracht slechts behouden en uitgebouwd kan worden als Europa ook in politiek opzicht meer een eigen gezicht gaat krijgen.
Ik hoef daar zo kort na de Europese verkiezingen niet uitvoerig op in te gaan. Ik signaleer het slechts.
Daarbij kan ik het echter niet nalaten - in het voorbijgaan - ook nog even met dankbaarheid te herinneren aan de goede uitslag, die wij gehaald hebben bij de

Europese verkiezingen. Die uitslag geeft ons als Nederlandse christen-democraten extra mogelijkheden om actief bij te dragen aan de verdere economische en politieke integratie. Die integratie zal niet alleen gericht moeten zijn op het benutten van nieuwe mogelijkheden, maar ook op het aanpakken van gezamenlijke problemen met een grensoverschrijdend karakter. En dan denk ik uiteraard in het bijzonder aan de aanpak van de milieu-vervuiling.
Ik ben er wel blij mee dat in ons nieuwe verkiezingsprogram juist de Europese milleuparagraaf nog wat aangescherpt is. Vooral omdat dat toegespitst is op de noodzaak om vla een Europees millieufonds wat te doen aan het broeikaseffect, dat veroorzaakt wordt een te grote uitstoot van kooldioxyde.
Zulke grensoverschrijdende problemen kunnen alleen goed op internationale schaal - liefst wereldschaal - worden aangepakt.
Een Europees mllieufonds zou daarbij een stimulerende rol kunnen spelen.
Ook als het gaat om de aanpak van verzuring heeft de partijraad blijk gegeven van enig ongeduld. Ik heb daar begrip voor.
Goede rentmeesters kunnen niet met lede ogen aanzien hoe het overgrote deel van onze bossen met verzieking wordt bedreigd. Daarom is het belangrijk dat er op korte termijn duidelijkheid komt over

de mogelijkheden en middelen om tot een daadwerkelijke vermindering te komen van de uitstoot van de stoffen die de verzuring vooral veroorzaken.
En ook daarbij past dan weer het besef dat de bestrijding pas zoden aan de dijk zet als zoveel mogelijk Oost- en West- Europese landen meedoen. Tegelijk zal het tempo afgestemd moeten worden op wat boeren, burgers en bedrijven redelijkerwijs bij kunnen houden.
Met het Nationaal Milieu Beleidsplan heeft het tweede kabinet-Lubbers geprobeerd de basis te leggen voor een veelomvattende aanpak in de jaren negentig van de milieuproblematiek. Daarbij ging het niet alleen om de aanpak, maar ook om de financiering van de kosten.
Ook in dit opzicht wilde het kabinet geen onbetaalde rekeningen nalaten of vooruitlopen op een verdeling van toekomstige ruimte uit de economische groei.

Ik vind het een goed uitgangspunt, dat er daarbij naar gestreefd is om burgers en bedrijven zo dlrekt mogelijk te confronteren met de kosten van de milieu-belasting die zij veroorzaken.
Ik herhaal nog maar eens wat ik wel vaker gezegd heb: samen vervuilen betekent samen schoonmaken en ook samen betalen. Tegelijk bevestigt de kabinetscrisis nog eens weer hoe gevoelig de kwestie van de lastenverdeling in onze samenleving ligt. Dat is niet alleen een hobby van links of van christen-democraten, zoals nog weleens gesuggereerd wordt door mensen die vinden dat in de Nederlandse politiek veel te veel aandacht wordt besteed aan verdelingsvraagstukken.
Liberalen houden zich niet minder met verdelingsvraagstukken bezig dan socialisten. Het verschil is alleen dat liberalen vooral in het geweer komen als de belangen van de midden en hogere inkomensgroepen aan de orde zijn en socialisten als het gaat om de positie van de lagere Inkomensgroepen. Christen-democraten kiezen ook hier voor een evenwichtige benadering. Wij willen solidair zijn met de zwakkeren. Tegelijk hebben wij een open oog voor de economische werkelijkheid.

Die werkelijkheid Is dat een proces van Inkomensnivellering ook zover kan doorschieten, dat de werkgelegenheid juist van de zwakkeren op de arbeidsmarkt ernstig bedreigd wordt, dat de sociale zekerheid onbetaalbaar wordt en dat er onvoldoende prikkels zijn voor mensen om te streven naar verbetering van hun positie.
Gevoelens van solidariteit mogen niet zover gaan dat we dit soort aspecten over het hoofd zien, want dan komen we onszelf vroeg of later tegen.
Als het zover is komt - en zover was het tien jaar geleden in ons land gekomen - dan zijn correcties nodig die ook lelden tot enige vergroting van inkomensverschillen.
En christen-democraten moeten dan dan bereid zijn ook daarvoor verantwoordelijkheid te dragen. Dat hebben we dan ook gedaan.
Inkomensverschillen hebben hun functie in onze economische orde. Zij mogen er niet alleen zijn, zij behoren er zelfs te zijn.
Dat neemt evenwel niet weg dat wij vanuit onze betrokkenheid met de zwakkeren tegelijk zullen blijven streven naar een samenleving waarin de verschillen niet groter zijn dan nodig is.

Op de drempel van de jaren negentig is de te ver doorgeschoten nivellering van de jaren zeventig bruto geheel en netto grotendeels gecorrigeerd. Dat betekent dat ook hier weer gesproken kan worden van een redelijk evenwichtige situatie, die het - bij een gematigde loonontwikkeling - weer mogelijk maakt dat de inkomens van werkenden en niet-werkenden ongeveer gelijk oplopen.
Ons nieuwe verkiezingsprogram biedt daar uitzicht op. Ik ben daar blij mee omdat dat zo duidelijk bevestigt, dat het er ons in de jaren tachtig om te doen was eerst de fundamenten van de werkgelegenheid te repareren om daarna weer allen te kunnen laten delen in de vruchten van een stijgende welvaart.
Werk boven inkomen was ons adagium. Dat werk is er weer gekomen. Het bedrijfsleven dat tien jaar geleden
ernstig verzwakt was en aan de vooravond van een diepe crisis stond staat nu weer op gezonde en sterke benen.
De economische groei overtreft steeds opnieuw onze verwachtingen. Het aantal banen groeit spectaculair.
Schoolverlaters komen weer goed aan de slag en steeds meer gehuwde vrouwen vinden een fulltime of parttime baan.
Het succes van het economisch herstelbeleid van de kabinetten-Lubbers wordt dan ook door niemand serieus meer bestreden, zelfs niet door de oppositie, die daar jarenlang een vast punt van maakte.
Toch is het karwei nog niet helemaal af. Veel minder dan we gehoopt hadden vallen de nieuwe banen namelijk ten deel aan langdurig werklozen en gedeeltelijk arbeidsongeschikten.
Hier ligt nog een belangrijke opgave voor de jaren negentig.
Maar ook hier geldt dat het tweede kabinet Lubbers al belangrijke aanzetten heeft gegeven.
Nu de bestrijding van langdurige werkloosheid zo moeilijk blijkt, is gekozen voor een individuele benadering op maat.
Heroriënteringsgesprekken vervullen daarbij een belangrijke rol. Op basis daarvan kan getracht worden via scholing en werkervaring de arbeidsmarktkansen weer te verbeteren.

Daarnaast liggen er wetsontwerpen bij de Kamer om via forse subsidies en lagere sociale lasten de loonkosten op minimumniveau voor de werkgevers aanzienlijk te verlagen.
Voor al die maatregelen zijn in deze kabinetsperiode forse extra bedragen uitgetrokken. Het probleem zit daarom op dit moment niet in de eerste plaats bij het geld als wel bij de bereidheid om de wetsontwerpen die hierover bij de Kamer liggen ook te behandelen. Ik vind het jammer dat die bereidheid de afgelopen weken bij, met name, de PvdA, niet aanwezig was.
Dat leidt zeker tot meer dan een half jaar vertraging bij de inwerkingtreding van deze broodnodige maatregelen.
Wie honderden miljoenen die er zijn voorlopig niet wil uitgeven, moet ons
naar niet te snel verwijten, dat wij onvoldoende geld uittrekken voor de bestrijding van de langdurige werkloosheid.
Natuurlijk - ook ik kan me wel voorstellen - dat de oppositie vindt dat het allenaal nog beter kan. Maar als zelfs hier het betere de vijand van het goede wordt zijn we op de verkeerde weg. Zelfs door de ogen van de oppositie gezien zou een half ei voor de langdurig werklozen beter moeten zijn dan een lege dop.
Het beleid van de jaren tachtig heeft niet alleen geleld tot economisch herstel, naar ook tot een andere houding tegenover de overheid.
Mensen, bedrijven en naatschappelijke organisaties zijn het minder vanzelfsprekend gaan vinden dat de overheid hun problemen wel zal oplossen. Het vertrouwen dat alles vanzelf beter gaat als de overheid zich er naar mee bemoeit is getaand.
Het besef van de eigen verantwoordelijkheid is daar tegenover gegroeid.
De samenleving als geheel is daardoor vitaler en veerkrachtiger geworden. Ook dat is belangrijke winst.
Wij moeten dat vasthouden in de jaren negentig zonder door te slaan naar een maatschappij waarin alleen de sterken meetellen en de zwakkeren verwaarloosd worden.
Vitaliteit en veerkracht stimuleren begint bij de opvoeding en het onderwijs. Wij moeten jonge mensen goed toerusten.
De behoefte daaraan is nadrukkelijk aanwezig. Elk jaar zijn er neer jongeren die kiezen

voor een vervolgopleiding in plaats van direkt nadat ze hun diploma behaald hebben aan het werk te gaan.
Dat vergt aandacht voor een goede begeleiding bij de studie- en beroepskeuze, voor voldoende toegankelijkheid, het op peil houden van de kwaliteit, en ook voor voldoende doelmatigheid en studieprikkels.
Daarnaast zal de komende jaren duidelijkheid moeten worden verschaft over de Inhoud en structuur van de eerste fase van het voortgezet onderwijs. Geen eenvoudige kwestie, maar het moet wel
gebeuren en op een manier die zowel recht doet aan verschillen in aanleg en begaafdheid van jonge mensen als aan de diversiteit in de vraag op de arbeidsmarkt .
Ook in een vitale en weerbare samenleving zullen mensen zijn, die aangewezen zijn op zorg en voorzieningen die door de gemeenschap in solidariteit worden aangeboden. Als gevolg van de vergrijzing en de Individualisering zal dat aantal zelfs steeds groter worden.
Dat vereist een goed op elkaar afgestemd systeem van zorgvoorzieningen met soepele overgangen, zowel als het gaat om het zorgaanbod als om de financiering.
De stelselherziening van de gezondheidszorg - in de wandeling de operatie-Dekker genoemd - is dan ook één van de belangrijkste opdrachten voor de volgende perioden.
Ook hier geldt: er is een geloofwaardig begin gemaakt, er moet nog veel gebeuren, er is nog veel onzeker en het geheel vergt een zorgvuldige begeleiding met de bereidheid om onderweg tot bijstellingen te komen als de eerste ervaringen anders uitpakken dan beoogd of verwacht werd.
Het gaat daarbij om operaties die zeer gevoelig liggen, zowel bij de betrokkenen zelf als bij bestuurders op lokaal niveau. Goed overleg en tactvol opereren zal daarom nodig zijn om de beoogde grotere doorzichtigheid en doelmatigheid tot stand te brengen.
Het geheel overziend meen ik dat de titel van ons nieuwe verkiezingsprogram goed gekozen is. Er is in de jaren tachtig veel in gang gezet waarop in de jaren negentig verantwoord voortgebouwd kan worden. En er is alle reden om dat verder met Ruud Lubbers te doen.
Verder met Lubbers, verder met het CDA.
Het CDA is de afgelopen tien jaar gegroeid in eensgezindheid, in duidelijk en stabiliteit.

Tien jaar geleden waren er nog velen die twijfelden over de toekomst van het CDA; we hadden de fusie nog voor de boeg.
Nu zien velen het CDA als een stevige vesting in het centrum van de Nederlandse politiek. Ook het is reden tot dankbaarheid. Hij zullen zuinig op die positie moeten zijn. Niet zelfgenoegzaam worden; niet onze principes ondergeschikt maken aan onze politieke machtspositie, maar zichtbaar dienstbaar ons inzettend voor het welzijn van het hele volk.
Dan zal het met Gods hulp waarachtig wel gaan, ook op 6 september!